

שבת דף טז

במדבר פרק לא : כב-כג

אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הבדיל ואת העפרת : כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים :

רקע

כלים שמקבלים טומאה מדאורייתא : בגדים, שקים, כלים העשויים מעור, מעצם, ממתכת, מעץ ומחרס. הבדלים בין כלי חרס לכלי מתכת

כלי מתכת	כלי חרס	טהרה במקוה
יש	אין	נטמא מאויריהן או מגבן
מגבן ולא מאויריהן בלי מגע	מאויריהן ולא מגבן	נשבר ותיקנו
חוזר לטומאתו	אינו חוזר לטומאתו	מאוירו בלי מגע
לא נטמא	נטמא	פשוטי כלי
טמאים	טהורים	

שאלה : כלי זכוכית מאי טעמא גזור בהו רבנן טומאה?

תשובה : אמר רבי יוחנן אמר ריש לקיש : הואיל ותחלת ברייתן מן החול - **שוינהו רבנן ככלי חרס**.

קושי על זה שהם שוים ככלי חרס : אלא מעתה (שהם שוים ככלי חרס) לא תהא להן טהרה במקוה, אלמה תנן : **ואלו חוצצין בכלים : הזפת והמור בכלי זכוכית !**

תירוץ : הכא במאי עסקינן - כגון שניקבו והטיף לתוכן אבר. ורבי מאיר היא, דאמר : הכל הולך אחר המעמיד. דתניא, **כלי זכוכית שנקבו והטיף לתוכן אבר, אמר רבן שמעון בן גמליאל : רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרין**.

עוד קושי על זה שהם שוים ככלי חרס : אלא מעתה לא ליטמו מגבן, אלמה תנן : **כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה ; מיטמאין ומטמאין מאויריהן, ומיטמאין מאחוריהן ואין מיטמאין מגביהן, ושבירתן מטהרתן**. כלי נתר וכלי חרס הוא דטומאתן שוה, אבל מידי אחרינא - לא! תירוץ : אמרי : כיון דכי נשתברו יש להם תקנה - **שוינהו ככלי מתכות**.

קושי על זה שהם שוים ככלי מתכות : אלא מעתה - יחזרו לטומאתן ישנה, ככלי מתכות. דתנן : **כלי מתכות, פשוטיהן ומקבליהן - טמאין, נשברו - טהרו, חזרו ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן ישנה**. ואילו גבי כלי זכוכית תנן : **כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית - פשוטיהן טהורין ומקבליהן טמאין, נשברו - טהרו, חזרו ועשה מהן כלים - מקבלין טומאה מכאן ולהבא**. מכאן ולהבא - אין, למפרע - לא! תירוץ : טומאת כלי זכוכית דרבנן, וטומאה ישנה דרבנן, בטומאה דאורייתא - אחיתו בה רבנן טומאה, בטומאה דרבנן - לא אחיתו לה רבנן טומאה.

עוד קושי על זה שהם שוים לכלי מתכת : פשוטיהן מיהא ליטמא, דהא פשוטי כלי מתכות דאורייתא נינהו!

תירוץ : עבדי בהו רבנן הכירא, כי היכי דלא לשרוף עליהו תרומה וקדשים. תירוץ אחר על הקושי השני על כלי זכוכית שהשוואה לכלי חרס : רב אשי אמר : לעולם לכלי חרס דמו. ודקא קשיא לך לא ליטמו מגבן - הואיל ונראה תוכו כברו.

לסיכום: כלי זכויות

דומה לכלי חרס	דומה לכלי מתכת
יכול להיטמא ואינו נטהר במקווה	יש להן תקנה אם נשתברו
פשוטיהן טהורים	
אם נשתברה ותיקנו, לא חוזר לטומאתו הישנה	

שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות.

קושי: כלי מתכות - דאורייתא נינהו! דכתיב **אך את הזהב ואת הכסף ואו' תירוצ:** לא נצרכה אלא לטומאה ישנה. דאמר רב יהודה אמר רב: מעשה בשל ציון המלכה שעשתה משתה לבנה, ונטמאו כל כליה, ושברתן ונתנתן לצורף וריתכן ועשה מהן כלים חדשים, ואמרו חכמים: יחזרו לטומאתן ישנה.
שאלה: מאי טעמא?

תשובה 1: משום גדר מי חטאת נגעו בה,
קושי: הניחא למאן דאמר לא לכל הטומאות אמרו אלא לטומאת המת בלבד אמרו - שפיר. אלא למאן דאמר לכל הטומאות אמרו מאי איכא למימר?
תשובה 2: אמר אביי: גזירה שמא לא יקבנו בכדי טהרתו.
תשובה 3: רבא אמר: גזירה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה לה.
שאלה על תשובה 2 ותשובה 3: מאי בינייהו?
תשובה: איכא בינייהו דרצפינהו מרצף.

חזרה לעניין י"ח דבר

ואידך מאי היא? דתנן: **המניח כלים תחת הצינור לקבל בהן מי גשמים אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים, ואפילו כלי אבנים וכלי אדמה וכלי גללים - פוסלין את המקוה.** אחד המניח ואחד השוכח, דברי בית שמאי. ובית הלל מטהרין בשוכח. אמר רבי מאיר: נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל. ומודים בית שמאי בשוכח בחצר, שהוא טהור. אמר רבי יוסי: עדיין מחלוקת במקומה עומדת.

צמצום המחלוקת: אמר רב משרשיא, דבי רב אמרי:

כשהניחם בשעת קישור עבים	כולם מסכימים - טמאים
כשהניחם בשעת פיזור עבים	כולם מסכימים - טהורים
שהניחם בשעת קישור עבים, ונתפזרו, וחזרו ונתקשרו	בית שמאי - טמאים כי לא בטלה מחשבתו בית הלל - טהורים כי בטיל מחשבתו

